

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Tvaraus pakrančių zonų vystymo

(nuomonė savo iniciatyva)

(2010/C 339/02)

Pranešėjas **Stéphane BUFFETAUT**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2009 m. vasario 26 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Tvarus pakrančių zonų vystymo

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. spalio 13 d. priėmė savo nuomonę.

459-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. sausio 20–21 d. (sausio 20 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 138 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pabrėžia, kad 136 000 kilometrų pakrančių – tai didelis Europos Sąjungos turtas, tačiau demografinės, žemės nuosavybės, žemės ūkio, ekonomikos ir turizmo problemos gali turėti labai neigiamos įtakos bendram jų patrauklumui ir jų ateičiai. Tik tvaraus vystymo principu pagrįsta ekonomikos, socialinė ir aplinkos politika gali užtikrinti pakrančių zonų išsaugojimą.

1.2 EESRK norėtų pateikti keletą su tuo susijusių rekomendacijų:

1.2.1 Aplinkos apsauga

- sukurti saugomų jūrų rajonų valdytojų tinklą ir šiems rajonams skirtą Europos emblemą,
- valstybėms narėms bendradarbiaujant sukurti Europos duomenų banką, kuriame būtų sukaupti valstybių narių teisėkūros ir reglamentavimo gerosios patirtos pakrančių zonų paveldo apsaugos srityje pavyzdžiai,
- skirti didelį dėmesį dažnai nepaisytam pajūrio zonų intensyvaus naudojimo klausimui (išskyrus atvejus, kai įrenginiai skirti gamtos, istorijos ir kultūros paveldo apsaugai bei pačių žmonių egzistencijai) ir jūrų tyrimų laboratorijų pagrindu sukurti Europos tinklą įrenginių, pastatytų ant iš jūros atkovotos žemės, poveikiui stebėti,
- įsteigti jūrų regionų mokslo ir technikos komitetą, kuris numatytų ir pasiūlytų sprendimus jūros lygio kilimo padariniams įveikti, o poliariniams regionams – kaip apsisaugoti nuo poliarinių ledo kepurinių tirpimo pasekmių,
- rengti ir skleisti informaciją apie jūrų aplinką.

1.2.2 Transportas

EESRK dar kartą reiškia pritarimą transeuropinio transporto tinklo programai, kurios įgyvendinimas būtų parama Europos ekonomikai. Komitetas atkreipia dėmesį į tvariam pakrančių zonų vystymui svarbius projektus: jūros greitkeliai (Baltijos jūros, Atlanto lanko, Pietryčių Europos ir Viduržemio jūros vakarinės dalies vandenyse), geležinkelio ašis „Rail Baltica“, įvairiarūšio transporto koridoriaus geležinkelio ašis, jungianti Adrijos ir Jonijos jūras. Iškilus būtinybė tinkamai tvarkyti su šiuo jūrų ir geležinkelio transporto augimu susijusią taršą.

1.2.3 Pakrančių zonų ekonominės veiklos sunkumai

EESRK mano, kad būtina skirti Europos socialinio fondo, Europos regioninės plėtros fondo ir Europos žuvininkystės fondo paramą su ypatingais sunkumais susiduriantiems pakrančių regionams ir sudaryti šioms zonoms palankesnes sąlygas pereiti prie naujų ekonominės veiklos rūšių.

1.2.4 Turizmas

EESRK siūlo reguliariai organizuoti Europos konferenciją tausiojo pajūrio kurortų turizmo klausimais. Šią iniciatyvą galėtų bendrai įgyvendinti Regionų komitetas ir EESRK, tokio pobūdžio renginys – tai galimybė valstybėms narėms pasidalyti gerąja praktika.

Komitetas taip pat pritaria idėjai nustatyti bendrus pajūrio kurortų, uostų ir priplaukų kokybės kriterijus, taikomus visoje Europos Sąjungoje.

1.2.5 Klimato kaita

EESRK siūlo pradėti Europos bendradarbiavimo programą, skirtą moksliniams tyrimams, kurių tikslas ieškoti būdų, kaip pakrančių zonoms prisitaikyti prie kylančio jūros lygio, taip pat sukurti mokslinių tyrimų centrų tarpusavio informavimo tinklą, įsteigti specialų Europos mokslo ir technikos komitetą, kuriam būtų pavesta iš anksto numatyti ir planuoti konkrečius kylančio vandens lygio problemų sprendimus.

1.2.6 Informavimas apie jūrų aplinką

Komitetas rekomenduoja plėtoti veiklą, skirtą informuoti apie jūrų aplinką ir su tuo susijusius uždavinius, kuriuos reikės spręsti siekiant užtikrinti dabartinių ir būsimų kartų gerovę. Ši veikla turėtų būti visų pirma orientuota į mokyklas ir plačiąją visuomenę, galėtų būti organizuojama pakrančių regionuose atostogų laikotarpiu.

2. Išanga

2.1 21-ojo amžiaus gyventojai keliai jūros link. Tai bendra tendencija ir kai kurie didieji miestai, pavyzdžiui, Šanchajus, Tokijas, Osaka ir Honkongas, vystosi vandenynų pakrantėse ir ypač sekluose vandenyse. Prognozuojama, kad šis reiškinys plis visuose žemynuose.

2.2 ES taip pat susiduria su šiuo reiškiniu, todėl privalo tam skirti dėmesio, juo labiau kad ji turi net 136 000 kilometrų pakrančių, o ES jūrų regionai sukuria apie 40 proc. BVP, juose gyvena 40 proc. ES gyventojų.

2.3 Pakrančių zonos ne tik prisideda prie ekonomikos klestėjimo, bet ir yra gyvenimo kokybės bei socialinės gerovės šaltinis. Nepaisant pakrančių zonų patrauklumo, mažose ir ribotose erdvėse sukonzentruota labai įvairi veikla: turizmas, žvejyba, žemės ūkis, uostų ir oro uostų veikla, plečiami miestai, įvairi ekonominė veikla, kuriama transporto infrastruktūra ir kt. Visos šios veiklos rūšys kartais daro didelį poveikį ekosistemoms. Pakrančių zonose vykdoma įvairias reikmes tenkinanti žmogaus veikla. Biologinės įvairovės požiūriu seklūs pakrantės vandenys yra pačios turtingiausios jūrų ekosistemos.

2.4 Žmogaus veikla sutelkta natūraliai ribotuose pakrančių ruožuose, todėl joms visų pirma iškyla kylančio jūros lygio ir erozijos grėsmė. Kartu gali nukentėti gyvenimo kokybė, gamta, sausumos ir jūrų ekosistemos.

ES negali nepaisyti tokios padėties ir su tuo susijusių ekonomikos, socialinių ir aplinkosaugos uždavinių.

2.5 2000 m. Komisijai paskelbus komunikatą dėl integruoto pakrančių valdymo Europoje (IPZV), 2002 m. gegužės 30 d. Europos Parlamentas ir Taryba paskelbė rekomendaciją dėl integruoto pakrančių zonos valdymo strategijos įgyvendinimo Europoje. 2007 m. birželio mėn. Komisija pateikė IPZV įvertinimą, kurio išvadose teigiama, kad nors ES rekomendacija davė teigiamų rezultatų, šiai strategijai būtinas naujas postūmis.

2.6 ES ėmėsi ir kitų veiksmų šioje srityje: 2007 m. Komisija paskelbė komunikatą dėl integruotos jūrų politikos Europos Sąjungai.

2.7 Galiausiai, 2008 m. buvo priimta Jūrų strategijos pagrindų direktyva. Šiuo teisės aktu kiekviena valstybė narė įpareigojama bendradarbiauti su kitomis valstybėmis narėmis bei su ES nepriklausančiomis kaimyninėmis šalimis ir vystyti joms priklausančių jūros vandenų strategiją. Direktyvos tikslas – užtikrinti nuolatinę jūrų aplinkos apsaugą ir išsaugojimą, užkirsti kelią tolesniam jos blogėjimui ir pasiekti gerą Bendrijos jūrų aplinkos būklę ne vėliau kaip 2021 m.

2.8 Pritardamas šiems tikslams, 2008 m. lapkričio mėn. Europos Parlamentas priėmė atskirą rezoliuciją dėl turizmo poveikio pakrančių regionuose regioninės plėtros aspektu.

2.9 Kaip matome, yra daug su pakrančių zonomis susijusių ES dokumentų ir iniciatyvų, kurių įgyvendinimas tenka valstybėms narėms ir suinteresuotoms vietos ir regionų valdžios institucijoms.

2.10 Be to, reikėtų atkreipti dėmesį į bendrosios žuvininkystės politikos poveikį pakrančių zonų ekonominiam ir socialiniam gyvenimui.

2.11 Pakrančių zonų tvaraus vystymo politika turi apimti kitų sektorių politiką (pavyzdžiui, bendrąją žemės ūkio politiką) ir suderintas koncepcijas. Tai nelengva užduotis turint omenyje galimus skirtingus pakrančių sausumos ir jūrų teritorijų interesus ir problemas.

2.12 ES pakrančių zonų politika remiasi penkiomis priemonėmis:

1) integruotas pakrančių zonų valdymas (IPZV) – tai Bendrijos priemonė, kurios pagrindą sudaro Tarybos ir Parlamento rekomendacija (2002 m.). IPZV skatina tvarų vystymą, o valstybes nares – pradėti vykdyti nacionalines strategijas. Ši priemonė taip pat nustato gerąją praktiką ir projektus bei skatina jais keistis,

2) integruota jūrų politika Europos Sąjungai. Tai konkretnė priemonė su tiksliai apibrėžtomis ypač svarbiomis veiklos sritimis:

— jūrų transporto erdvės be kliūčių,

— Europos jūrų mokslinių tyrimų strategija,

- integruota valstybių narių jūrų politika,
  - Europos jūrų laivybos priežiūros tinklas,
  - valstybių narių jūrų erdvių planavimo veikslių planas,
  - klimato kaitos padarinių pakrančių zonoms mažinimo strategija,
  - taršos iš laivų mažinimas,
  - kova su neteisėta žvejyba ir žuvies išteklių naikinimu,
  - Europos jūrų sektoriaus įmonių grupių tinklas,
  - laivybos ir žvejybos sektoriams taikoma ES darbo teisė.
- 3) Europos žuvininkystės politika ir jos akivaizdus poveikis kai kurių pakrančių zonų ekonominiam ir socialiniam gyvenimui,
- 4) jūrų aplinkos srityje taikoma buveinių direktyva (Natura 2000),
- 5) Jūrų strategijos pagrindų direktyva.

2.13 Vis dėlto reikėtų turėti omenyje, kad kiekviena pakrantės teritorija susiduria su specifinėmis problemomis, todėl būtina, kad joms skirtoje politikoje būtų atsižvelgta į skirtingus fizinius-geografinius ypatumus, būdingus giliavandenėms ar sekliesioms jūroms, potvynių ir atoslūgių jūroms, vidutiniam arba arktiniam pakrančių klimatui, statiems, nuožulniems, olėtiems arba smėlėtiems jūros krantams ir pan. Peršasi išvada, kad galima apibrėžti bendrus tikslus, tačiau neįmanoma parengti visoms pakrančių zonoms tinkančios vienos bendros politikos ir nustatyti aplinkybes, kuriomis ji bus įgyvendinama.

3. Sausumos ir jūrų natūralių buveinių išsaugojimas

3.1 Pakrančių zonų tvaraus vystymo uždaviniai susiję su keletu ypač opių klausimų:

3.2 Dėl žemės trūkumo kai kurios valstybės narės rėmė arba ėmėsi pakrančių žemės išsaugojimo iniciatyvų, pavyzdžiui, *National trust* programa Didžiojoje Britanijoje, *Conservatoire du littoral* (pakrančių apsauga) Prancūzijoje, arba įsteigė pajūrio teritorijose gamtos parkus ir pan. Reikėtų pagalvoti apie platesnį šio pobūdžio iniciatyvų, kuriomis siekiama užtikrinti pažeidžiamiausių, išnykimo grėsmę patiriančių ir žymiausių gamtos objektų priežiūrą, panaudojimą ir sudaryti galimybę vyriausybėms išpirkti iš privačių žemės savininkų šias teritorijas, kai tai būtina visuomenės labui. Todėl reikėtų kai kurias vietas priskirti nacionaliniam paveldui, kaip tai padaryta su istoriniais paminklais arba muziejuose sukauptais meno kūrniais.

3.3 Trumpai vadinama Buveinių direktyva 92/43/EEB susijusi su natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga. Pagal šią direktyvą kai kurios valstybės narės į Natura 2000 saugomų teritorijų tinklą įtraukia ir jūros buveines. Kyla klausimas, ar šios apsaugos priemonės taikymas visada yra naudingas (ypač abejojama, ar pagrįstai saugomi dideli giliavandenių jūrų plotai, apie kurių biologinę įvairovę ir rizikos faktorius dažniausiai nėra žinoma).

3.4 Siekis apsaugoti jūros pakrančių teritorijų biologinę įvairovę ir išsaugoti žuvų išteklius paskatino kai kurias valstybes plėtoti saugomų jūrų rajonų tinklus (*Marine Protected Areas*). Teigiamas šių iniciatyvų poveikis būtų dar didesnis, jei jose dalyvautų visos jūrų pakrantes turinčios valstybės. Reikėtų šiuos saugomus jūrų rajonus apjungti į tinklą, jį koordinuoti ir viešinti. Todėl toks tinklas ir Europos ženklas būtų naudingi saugomų jūrų rajonų valdytojams.

3.5 Labai sparti pakrančių teritorijų urbanizacija, per daug intensyvi žemdirbystė ir sūraus vandens patekimas į pakrančių požeminį vandenį – ypatingo dėmesio reikalaujantys klausimai, siekiant užtikrinti pakrančių gyventojams ilgalaikę galimybę varuoti kokybišką gelą vandenį.

4. Taršos prevencija ir valdymas

4.1 Visų pirma iškyla jau tapusių klasikinėmis problemų – į jūrą tiesiogiai išmetamos atliekos, tarša iš upių ir upelių, jau nekalbant apie iš uostų vandenų patenkančius teršalus ir jūrų transporto taršą – sprendimas.

4.2 Dalis minėtų problemų sprendžiamos ES teisės aktuose, visų pirma Vandens pagrindų direktyvoje ir su ja susijusiose papildomose direktyvose. 2007 m. Komisija išreiškė apgailestavimą dėl vangaus šių dokumentų nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę ir nepakankamo tarptautinio bendradarbiavimo. Pastebėta, kad labai vėluojama įgyvendinti Vandens direktyvos nuostatas. 2010 m. valstybės narės privalo paskelbti upių baseinų valdymo planus, į kuriuos turi būti įtrauktos priemonės, skirtos apsaugoti vandens išteklius ar prireikus atkurti jų kokybę. Būtina koordinuoti bendrus ES valstybių narių ir jai nepriklausančių šalių vandens išteklių valdymo veiksmus. Įvairaus pobūdžio vandens taršos poveikis turėtų būti tiksliau įvertintas. Turėtų būti atskirai kalbama apie poveikį (žmogui – jo sveikatai, namų ūkiui ir gerovei ar jūrinėms rūšims), ir apie laiką, būtiną ištaisyti buveinėms ir rūšims padarytą žalą, ar žalos negrįžtamą pobūdį.

4.3 Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje skiriamas ypatingas dėmesys būtinybei išsaugoti ir pagerinti jūrų vandens kokybę, joje nurodyti jūrų regionai bei subregionai ir prašoma valstybių narių parengti jūrų strategijas ir nustatyti aplinkos apsaugos tikslus.

4.4 Jūrų taršos iš laivų klausimas spręstas rengiant įvairias Erika programas.

4.5 Dažnai neįvertinamas aplinkai daromos žalos pobūdis, pavyzdžiui, nepataisomai niokojamos seklių buveinės ir ekosistemos, kadangi pakrančių plotai pernelyg dažnai eksploatuojami nepaisant nei gyventojų saugumo, nei paveldo apsaugos. Europos pakrančių teritorijų naudojimas įvairiems jūros įrenginiams – prieplaukoms, uostams, taip pat įrenginiams, kurie būtini apsaugoti pakrantes nuo kylančio jūros vandens lygio, – turi būti svarsdomas Bendrijos lygiu (sekant MEDAM observatorijos⁽¹⁾ pavyzdžiu, kuri vykdo visų įrenginių, pastatytų Prancūzijos teritorijoje esančiose Viduržemio jūros pakrantėse, stebėseną). Didelio masto pakrančių teritorijų naudojimas įrenginiams prieštarauja tvaraus vystymo principui. Pakrančių ir seklių autentiškumo išsaugojimas turėtų tapti vienas svarbiausių uždavinių. ES šis klausimas jau iš dalies sprendžiamas. Pavyzdžiui, Kamargo regione prisitaikymas prie kylančio vandens lygio vykdomas nukreipiant jūros vandenį į tas zonas, į kurias jis jau nebepatenka. Italijoje, Maremoje (Toskanos pakrantė) buvo sprendžiamas jachtų uostų klausimas sumažinant aikštelių jachtų laikymui žiemos metu plėtimą ir kruopščiai valdant uosto pajėgumus.

5. Transportas pakrančių zonose

5.1 Pakrančių kelių tinklai dažnai yra pernelyg apkrauti. Tokia padėtis skatina nesaugų eismą, CO₂ ir kitų teršalų išmetimą bei ekonominius nuostolius. ES jau seniai siekia kelių eismo srauto dalį perkelti į geležinkelius ir jūrų greitkelius, kol bus pasiekta akivaizdžių rezultatų. Komitetas norėtų pateikti keletą pastabų:

- gamtos ir aplinkos apsaugos judėjimo dalyviai ne visada nuoseklūs ir dažnai priešinasi infrastruktūros kūrimui (substabdytas geležinkelio linijos, jungiančios Lijoną ir Turiną, tiesimas, nepritarta uostų plėtimo iniciatyvoms, kaip antai, Havras 2000 ar Roterdamo uosto plėtra, priešinamasi Reino–Ronos kanalo statybai), nors plėtojamos alternatyvios transporto rūšys leistų sumažinti kelių eismo intensyvumą,
- ES Krovinių vežimo geležinkeliais politika patiria problemų nepaisant pastarųjų metų Komisijos iniciatyvų (2007 m. komunikatas dėl į krovinių vežimą orientuoto geležinkelių tinklo, 2009 m. reglamentas dėl konkurencingo krovinių vežimo Europos geležinkeliais tinklo). Sunkumus lemia kultūrinės priežastys, t. y. tradiciškai teikiama pirmenybė keleiviniams traukiniams, ir, žinoma, prekybos kultūros stoka.

5.2 Nepaisant sunkumų, tik perkėlus dalį kelių eismo į geležinkelius ar jūrų greitkelius, pavyks sumažinti pakrančių regionų kelių tinklų apkrovą. Viskas priklausys nuo to, kaip pavyks ekonominių ir socialinių vystymą suderinti su aplinkos apsauga.

6. Tvaraus jūrų pakrančių turizmo link

6.1 Turizmas pernelyg dažnai pateikiamas kaip galimybė įveikti pakrančių zonų sunkumus. Tačiau turizmo sezonas dažnai per trumpas, todėl negali būti alternatyvus sumažėjusio ekonominio aktyvumo problemos sprendimas. Ši „stebuklinga išėitis“ gali pasiekti pernelyg intensyviai naudoti pakrančių teritorijas ir tokiu būdu padaryti nepataisomą žalą aplinkai, o ne padėti tvariai spręsti ekonominių problemų. Be to, pernelyg intensyvus teritorijų naudojimas turizmo tikslais gali duoti ir priešingų nei tikėtasi rezultatų, t. y. nuniokoti pakrančių vietas. Akivaizdu, kad reikėtų vystyti tvaresnį turizmą, todėl siekdamas šio tikslo valdžios institucijos ir nevyriausybinės organizacijos jau pradėjo įgyvendinti keletą iniciatyvų.

6.2 Siekiant kovoti su statybomis pakrančių teritorijose, 1986 m. Prancūzijoje priimtas įstatymas dėl pakrančių įrenginių, apsaugos ir naudojimo. Šio teisės akto tikslas – išsaugoti biologinę ir ekologinę pusiausvyrą, apsaugoti vietas ir kraštovaizdį, tačiau kartu išlaikyti ir vystyti su vandeniu glaudžiai susijusią ekonominę veiklą (žvejyba, akvakultūra, uostų veikla ir kt.). Įstatymas skirtas pakrančių komunoms, o jo pagrindinėmis nuostatomis už miestų planavimą atsakingi subjektai įpareigojami saugoti žymius gamtos objektus ir draudžia statybas 100 km atstumu nuo miesto teritorijose esančių pakrančių. Praėjus dvidešimčiai metų nuo įstatymo įsigaliojimo, rezultatus galima vertinti teigiamai. Miestų ir pakrančių teritorijų planavimas nepriklauso ES kompetencijos sričiai, tačiau ji galėtų bent jau skatinti valstybes nares pasidalyti gerąja teisėkūros ir reglamentavimo praktika.

6.3 1985 m. Aplinkosauginio švietimo fondas sukūrė ekologinę ženklą „Mėlynoji vėliava“. Nuo to laiko ir yra naudojama Europos mėlynoji vėliava. Mėlynoji vėliava skiriama pakrančių savivaldybėms ir uostams. Ji pakrantės zonai suteikiama tuo atveju, jei laikomasi tam tikrų kriterijų: informuojama apie aplinkos apsaugą, užtikrinamas saugumas, švara ir paslaugos paplūdimiuose, tvarkomos atliekos, vykdoma vandentvarka, užtikrinamas kokybiškas maudyklų vanduo, yra valymo įrenginiai ir kt. Jachtų uostams taikomi specialūs kriterijai. Nors akivaizdu, jog šios iniciatyvos tikslas vystyti turizmą, tačiau negalima neigti, kad ji turi ir privalumų.

6.4 Ekologinis arba tausasis turizmas vis daugiau vystomas visoje Europoje, jį taip pat skatina vietos ir regionų valdžios institucijos. Agrarinis turizmas – tai papildomas pakrančių regionų žemdirbių pajamų šaltinis.

⁽¹⁾ <http://www.medam.org>.

7. Europos žuvininkystės politika

7.1 Žuvininkystės valdymas priklauso Komisijos kompetencijai. Tvari Europos žuvininkystės politika verčia suabejoti kai kuriais šio sektoriaus ekonomikos modeliais, kurie turi sunkių ekonominių ir socialinių padarinių. Sprendžiant tvarios žuvininkystės klausimus, būtinos gilesnės mokslinės žinios, be kurių neįmanomas ilgalaikis išteklių valdymas. Todėl kiekviename jūriniame regione reikėtų atskirti žvejybą tarptautiniuose ir teritoriniuose vandenyse užtikrinant tinkamą subsidijų panaudojimą, tačiau visų pirma turi būti užtikrintas veiksmingas išteklių valdymas.

7.2 Be to reikėtų atskirti smulkiąją ir stambiają žvejybą. Smulkiai žvejybai būtų naudinga sukurti Europos saugomų jūros rajonų tinklą, kuris leistų geriau valdyti pakrančių vandenų žuvų išteklius užtikrinant šių zonų nežvejybiniuose plotuose natūraliai didelį populiacijų tankumą ir tinkamą žuvų patinų ir patelių santykį, sudarantį geras sąlygas mailiaus ir žuvų jauniklių veisimuisi. Be to, būtų naudinga skatinti žvejus steigti žuvininkystės organizacijas (pavyzdžiui, kai kuriose šalyse kuriami kooperatyvai, asociacijos, žvejybos specialieji teismai, regioninės konsultacinės tarybos ir pan.), kuriose dalyvautų mokslo pasaulio atstovai. Tai leistų geriau valdyti jūros pakrančių žvejybos zonas, įskaitant šiuo metu valdomas įvairaus masto zonas (uosto teritorijos, savivaldybei priklausančios pakrantės ar kitos administracinės ir istorinės apylinkės), ir apjungti ekologiniu požiūriu vienodas teritorijas. Skatinant keistis gerą patirtimi ir praktika, galima numatyti sukurti šių žuvininkystės organizacijų tinklą.

7.3 Reikėtų taip pat svarstyti (mėgėjiškos) laisvalaikio žvejybos klausimą, kadangi nėra šios veiklos apribojimų (daugelyje šalių mėgėjiškos žvejybos jūroje taisyklės nėra griežtos), ar ekonominių suvaržymų (kai kurių žvejų mėgėjų išteklių neatitinka sugautos žuvies vertės), nors ši veikla daro didelį poveikį kai kurioms rūšims.

8. Pakrančių ekonominė veikla

8.1 Visoje Europoje nuo seno plėtojama jūrų pakrančių ekonominė veikla: uostai, laivų statyba, žuvininkystė. Nors vieni didžiausių pasaulio uostų yra ES teritorijoje, laivų statybos ir žuvininkystės sektoriai susiduria su dideliais struktūriniais sunkumais.

8.2 Nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos Europos laivų statytojai turi konkuruoti su Azijos šalių laivų statytojais. Dėl šios konkurencijos Europos laivų statytojai turėjo restruktūrizuoti ir specializuoti savo įmones. Tokia padėtis reikalauja didelių darbuotojų perkėlimo į kitas darbo vietas perkvalifikavimo pastangų ir ne tik Lenkijoje.

8.3 Europa taip pat sukūrė vieną stipriausių pasaulyje pramonę pramonės sektorių. Prieš prasidedant krizei, šiam sektoriui priklausė per 37 000 įmonių, kuriose dirbo daugiau kaip 270 000 darbuotojų. Tačiau šis sektorius patyrė didelį nuosmukį, o jame dirbančių darbuotojų padėtis yra labai sunki. Būtinus šio sektoriaus darbuotojų perkvalifikavimas ir mokymas, o šis sektorius ir toliau turėtų išlikti vienas svarbiausių Europos pramonėje.

8.4 Kaip jau minėta pirmiau, išieškoti žuvų išteklių, kai kurių žvejybos metodų draudimas (ne tik ne ES šalyse) ir išteklių perieikvojimas privertė ES laikytis žuvininkystės politikos, kuri labai nepalanki šiam sektoriui, susiduriančiam su būtinybe juos mokyti ir perkvalifikuoti.

8.5 Akvakultūra – tai nauja veikla, kurios tikslas patenkinti didėjančią žuvies paklausą. Tačiau reikėtų pripažinti, kad akvakultūra tai visiškai skirtinga veikla palyginti su žuvininkyste ir veikia yra artimesnė gyvulininkystei. Be to, vykdamas šia veiklą būtinos atsargumo priemonės sveikatos ir aplinkos apsaugos srityse.

8.6 Tvariam pakrančių zonų vystymui būtina išlaikyti veiklos rūšis, atitinkančias jų geografinę padėtį. Jūrų pakrančių aplinką tausojantis žemės ūkis naudingas visoms pakrantės zonose vykdomoms veiklos rūšims. Turizmas nebus vienintelė išeitis visiems ieškantiems naujų darbo vietų, be to, kai kurie turizmo infrastruktūros projektai gali padaryti žalos pakrančių kraštovaizdžiui. ES turi ypač atidžiai įvertinti šioje specifinėje ir trapijoje ekonominėje erdvėje įgyvendinamos politikos ekonomines ir socialines pasekmes.

9. Informavimas apie jūrų aplinką

9.1 ES turi 136 000 km jūros pakrančių, šiose vietovėse gyvena 40 proc. Europos gyventojų, jos taip pat pritraukia didžiausius turistų srautus. Reikėtų geriau pažinti turtingą, tačiau didelę grėsmę dėl gyventojų tankumo patiriančią jūrų aplinką. Reikėtų parengti informavimo apie jūrų aplinką programą atsižvelgiant į kiekvieno jūrų regiono padėtį, remiantis jūrų strategijoje pateiktu regionų ir subregionų suskirstymu, arba skiriant dėmesį ES krantų skalaujančioms jūroms ir vandenynui (Baltijos, Šiaurės, Viduržemio ir Juodoji jūra bei Atlanto vandenynas). Tokia programa leistų geriau suprasti ir pagrįsti jūrų aplinkos apsaugos priemones, skirtas kovoti su tarša, išteklių pereikvojimu ir pakrančių niokejimu statybomis. Todėl labai svarbu parengti daugiau informacijos, skirtos mokykloms ir jūrų pakrančių regionų vietos valdžios institucijoms.

10. Pasaulio klimato kaita ir kylantis vandens lygis

10.1 Dėl klimato atšilimo pakils bendras jūrų vandens lygis ir vis labiau stiprės stichinės nelaimės (audros, uraganai, tornadai ir kt.). Šių reiškinių padariniai (su kuriais jau susiduria kai kurios šalys) – pakrančių erozija, paplūdimių nykimas, taip pat išskyla būtinybė sustiprinti pakrančių apsaugos įrenginius. Ši problema nevienodai palies Europos šalis ir regionus, tačiau su ja neišvengiamai susidurs visos urbanizuotos pakrančių zonos, visų pirma, uostų ir poilsio zonų infrastruktūra. Kai kurios valstybės narės jau pradėjo įgyvendinti didelio masto projektus: po 1953 m. Nyderlandus nusiaubusio potvynio priimtas Delta planas, Italijoje įgyvendinamas Venecijos gelbėjimo planas „Možė“. Turėtų būti

parengtos Bendrijos gairės, kurios padėtų geriau pasirengti šiems žinomiems ir negrįžtamiems procesams atsižvelgiant į ekonominius ir aplinkos interesus.

10.2 Siekdama kovoti su klimato kaitos padariniais, ES turi ne tik imtis atsargumo priemonių, bet ir pradėti kartu su valstybėmis narėmis didelio masto mokslinių tyrimų ir plėtros programą, pagrįstą mokslinių tyrimų centrų bendradarbiavimu ir bendrų rezultatų siekimu. Tokio pobūdžio iniciatyva parodytų glaudaus Europos bendradarbiavimo šioje srityje vertę, o kartu ir būtinybę.

2010 m. sausio 20 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*
